

Nr 136

av fru Håvik m. fl.
om inrättande vid Göteborgs universitet
av en professur i audiologi.

Den audiologiska eller hörselvårdande verksamheten har i vårt land hittills utformats efter de riktlinjer som är uppdragna i »Betänkande med utredning och förslag rörande hörselvården» (SOU 1954: 14) och Kungl. Maj:ts proposition (nr 96 år 1955) till riksdagen angående hörselvårdens organisation. Denna innebar i korthet att den lokala hörselvården skulle utbyggas genom upprättande av hörcentraler i anslutning till länsläsarettens öronkliniker, medan en erforderlig utbyggnad av den centrala hörselvården avsågs ske genom successiv upprustning av audiologiska centra vid universitetsklinikerna.

Behovet av audiologisk service har visat sig vara stort, och för närvarande finns över 40 hörcentraler vid landets öronkliniker. Kraven på hörcentralerna har ökat i takt med audiologins utveckling. På grund av avsaknaden av specialutbildade läkare liksom teknisk, pedagogisk och social expertis uppkommer många problem, som hörcentralerna ej kan lösa. Behovet av att remittera svårare fall har därför ökat både med avseende på utredning och behandling. Som exempel kan nämnas problem sammanhängande med diagnos och terapi beträffande starkt hörselskadade barn, utredningar i och för behandling med hörselförbättrande operation på såväl barn som vuxna samt rehabilitering av svårt hörselskadade och dövblinda vuxna.

Som remissinstans har hittills fungerat de audiologiska centra vid undervisningsklinikerna i Stockholm, Göteborg, Lund och Uppsala. I samband med den nya regionala sjukvårdsindelningen har behovet av regionala audiologiska avdelningar med egen specialiserad audiologöverläkare blivit alltmer uppenbart. Sådana har även inrättats i Linköping och Örebro.

Verksamheten vid en audiologisk avdelning är omfattande och skiljer sig från hörcentralens genom att alla audiologins deldiscipliner finns representerade. Alltefter arbetets art kan man tala om medicinsk, teknisk, pedagogisk eller social audiologi. Den audiologiska avdelningen bildar centrum inom regionen med avseende på den hörselvårdande verksamheten och tjänstgör som remissinstans och rådgivare för länens hörcentraler.

Verksamheten, som omfattar såväl öppen som sluten hörselvård, kan

i stort sett uppdelas i profylaktiska, diagnostiska och terapeutiska åtgärder.

Utöver de rent sjukvårdande uppgifterna tillkommer ett stort antal andra arbetsuppgifter i hörselvårdens intresse. Häribland kan nämnas samverkan med skolmyndigheter beträffande hörselklasser m. m. för hörselskadade, kontakt med arbetsförmedlingsorgan, speciellt med arbetsvårds- och yrkesvägledningspersonal, allt i syfte att ge den hörselskadade så goda förutsättningar som möjligt att anpassas till normal livsföring. Genom föredrag och tidskriftsartiklar, avsedda för allmänheten, arbetsgivare och olika myndigheter, ges dessa information angående hörselnedsättningarnas sociala och medicinska verkningar och om möjligheter till förebyggande och botande.

Härtill kommer den forskning som oundgängligen krävs dels för att genom bullerbekämpning minska antalet presumptiva hörselskador, dels för att förbättra situationen för de redan hörselskadade.

Antalet hörselskadade i landet är mycket stort. Enligt låginkomstutredningen (SOU 1970: 34, s. 49, kap. 3) skulle det totala antalet uppgå till ca 700 000. Tendensen visar på en ytterligare uppgång i antalet hörselskadade. Genom omfattande undersökningar har kunnat konstateras att omkring 160 000 arbetare dagligen utsätts för skadligt buller i sitt arbete. Härtill kommer alla som dagligen utsätts för trafikbuller eller annat buller av hälsovådlig art. Förutom dessa, som mer eller mindre påtvinget blir utsatta för skadligt buller, tillkommer i stort sett hela den yngre delen av landets befolkning, som frivilligt utsätter sig för direkt risk för hörselskador genom att avnjuta musik med ljudstyrkor som snarare ligger över än under 100 decibel. Den sjunkande medelåldern på de hjälpsökande vid audiologavdelningarna visar att detta problem har aktualiserats snabbare än väntat. Med tanke på att procenten hörselskador av betydelse för skolarbetet för barn i skolåldern, på vilka noggranna undersökningar görs, varierar mellan 3 och 5 % visar siffran 700 000 hörselskadade att huvudparten av alla hörselskador förvärvats efter skoltiden.

Antalet hörapparat innehavare ökar kraftigt. År 1961 såldes 13 000 hörapparater i landet, 1969 utdelades drygt 30 000 apparater (SPK-statistik för 1969), innebärande att 0,4 % av landets befolkning fick hörapparat förra året.

Dessa hörapparater kostade samhället ca 10 miljoner kronor. Kostnaden för övriga tekniska hjälpmedel, som utlämnas till de hörselskadade för att underlätta utbildning och anpassning till samhället, uppgår till ungefär samma belopp. Härtill kommer kostnader för specialskolor, lärare, kuratorer, vårdpersonal m. fl. samt vårdbidrag och invalidpensioner. Dessutom kan konstateras att, på grund av sitt handikapp, endast ett fåtal av de hörselskadade kan nå upp till den produktivitet i samhället som de annars haft kapacitet för.

Samhällets kostnader och produktivetsförluster för varje hörselskadad är som framgår av ovanstående mycket stora, och varje hörselskadad, som kan botas eller på annat sätt anpassas till samhället, eller varje hörselskada, som kan förhindras uppstå genom att det skadliga bullret elimineras, är från alla synpunkter till stor fördel för samhället.

I detta sammanhang måste framhållas den personliga tragedi det innebär att bli hörselskadad och att känna sig mer och mer isolerad och utanför samhällets gemenskap med de konsekvenser detta får för individens beteendemönster och känslvärld. Kanske ännu värre är situationen för det hörselskadade barnet, som endast — genom eget intensivt arbete och träning och enormt arbete och tålmod från föräldrar och lärare — i bästa fall delvis kan övervinna sitt isolerande hörsel- och språkhandikapp och successivt — beroende på hörselskadans art, sin egen förmåga och energi och omgivningens hjälp och stimulans — kan lära sig att förstå omvärlden och kanske även själv göra sig förstådd.

För att vända den trend som för närvarande visar att antalet hörselskadade i landet ökar och att medelåldern för dem blir lägre krävs en utvidgad forskning och att denna forskning ges erforderliga resurser.

Audiologin är en ung vetenskap. Kunskapen om hörseln och de faktorer som inverkar på den står ej på samma höga nivå som kunskapen om de flesta av kroppens övriga funktioner. Likaså har man ej nått särskilt långt i forskningen beträffande hörselskadorna, deras orsak och uppkomst, ej heller beträffande preventiva åtgärder genom att eliminera buller eller skydda det mänskliga örat för det. När det gäller att behandla hörselskador, antingen de är medfödda eller förvärvade, eller att med tekniska hjälpmedel förbättra den hörselskadades situation eller att med rehabiliterande eller rchabiliterande åtgärder anpassa den hörselskadade till det sociala livet i samhället återstår mycket.

Trots att en intensiv forskning bedrivs i landet av det fåtal som är engagerade i hörselvården krävs, för att denna forskning skall ge goda resultat, att den sker på universitetsnivå med de resurser detta innebär. För att forskning på området hörsel, hörselskador, tekniska hjälpmedel, bullerbekämpning m. m. skall kunna bedrivas effektivt krävs ett intimt samarbete med dels andra specialister inom den medicinska fakulteten, såsom genetiker, neurofysiologer, elektronmikroskopister och biokemister, dels representanter för tekniska högskolor, dels statliga och kommunala myndigheter av olika slag, exempelvis arbetarskyddsstyrelsen och skolmyndigheter, dels slutligen företrädare för industrin.

Som några av de viktigaste forskningsobjekten kan nämnas klarläggande av orsakerna till medfödda hörselskador, framtagande av bättre metoder att lära gravt hörselskadade barn att förstå omgivningens tal och att själva lära sig tala, nya typer av hörapparater, som kan anpassas bättre till olika typer av hörselskador, samt slutligen effektivare metoder för bullerbekämpning.

Inrättandet av en professur i audiologi skulle medföra många fördelar för hörselvården i landet. Utbildningen i audiologi skulle förbättras, fler läkare skulle ägna sig åt detta område, varigenom kunskapen om hörselskador och därmed sammanhängande problem skulle vidgas och därvid även möjligheten att på det lokala planet vinna fördelar, som t. ex. tidigare upptäckt av hörselskador och inte minst en mer utbredd kunskap om bullerbekämpning.

En professur i audiologi skulle även medföra ett större gehör hos myndigheter, industrier och hos allmänheten för hörselvårdens betydelse och de hörselskadades problem. Professuren bör placeras vid Göteborgs universitet. För detta talar flera skäl. Audiologiska avdelningen vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg är redan nu landets största och bäst utvecklade. Den har också den bästa utrustningen för såväl patientvård som forskning.

Samarbetet på forskningsområdet med andra discipliner inom den medicinska fakulteten är redan nu, efter förhållandena, väl utvecklat liksom samarbetet med för hörseliforskningen betydelsefulla tekniker.

Samverkan med myndigheter och institut, med kommunala myndigheter och med industrier är fast etablerad.

En professur i audiologi föreslogs i medicinska fakultetens vid Göteborgs universitet petita för budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställes

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om inrättande av en professur i audiologi vid Göteborgs universitet från och med budgetåret 1971/72.

Stockholm den 20 januari 1971

DORIS HAVIK (s)

INGEGÅRD FRÆNKEL (fp)

OVE NORDSTRANDH (m)

GUNVOR RYDING (vpk)

BENGT BENGTTSSON (c)

i Göteborg